

Policy för forskningsstöd

Forska Utan Djurförsök har till uppgift att främja utvecklingen av nya metoder och ny kunskap inom toxikologi, forskning, biologisk produktion och andra områden där djurförsök används. Målet är att med nya och bättre metoder ersätta fler djurförsök och samtidigt bidra till viktiga vetenskapliga framsteg och förbättrad riskbedömning av kemikalier, läkemedel och andra produkter.

Forska Utan Djurförsök stödjer därför forskning och andra projekt som kan bidra till att dessa mål uppfylls. Vid bedömning av projektansökningar tas hänsyn dels till projektets uttalade mål att ersätta djurförsök, dels till projektets vetenskapliga kvalitet. Sökande måste därför tydligt beskriva på vilket sätt projektet kan leda till att djurförsök kan ersättas.

Forska Utan Djurförsök stödjer inte projekt som avser att ersätta försök på varmblodiga djur med försök på fylogenetiskt lägre stående djur t.ex. kräldjur, skaldjur eller insekter.

Vid användning av cellkulturer ger Forska Utan Djurförsök i första hand stöd till forskning där humant material och/eller etablerade cellinjer används, för att undvika att djur dödas för ändamålet¹. Forska Utan Djurförsök stödjer inte projekt som använder tidiga utvecklingsstadier (embryon) som modellsystem, om det finns risk för lidande hos djuren².

Forska Utan Djurförsök vill bidra till en minskning av användning av djurserum. Om serum från djur används vid cellodling ska detta motiveras, och det ska finnas en redogörelse om vad som görs för att minska eller utesluta användningen av djurserum³. Likaså finns djurskyddsproblem vid produktion av framför allt monoklonala antikroppar med ascitesmetoden⁴. Forska Utan Djurförsök anser att antikroppar producerade in vivo så långt som möjligt ska ersättas. Om antikroppar som producerats in vivo, eller andra produkter baserade på djur används måste motivering till detta lämnas.

Forska Utan Djurförsök stödjer också projekt som främjar effektivare utnyttjande av befintliga alternativa metoder, t.ex. validering av djurfria metoder som kan leda till att minska antalet djurförsök eller till att djurförsök helt kan ersättas. Även projekt för att minska djuranvändningen inom utbildning och projekt som avser att sprida kunskap om alternativa metoder kan komma ifråga för stöd.

Resultat från projekten ska rapporteras till Forska Utan Djurförsök som publicerar information om projekten och resultaten på vår hemsida och i olika publikationer. Forska Utan Djurförsök ger inte anslag till forskningsprojekt där de använda metoderna och/eller de erhållna resultaten är konfidentiella.

Fotnoter

1) Forska Utan Djurförsök stödjer inte projekt där celler, vävnader eller organ från djur används, om djuren avlivats för detta syfte. I undantagsfall, t.ex. när det inte är möjligt att använda humana celler eller kontinuerliga cellinjer som modellsystem, kan Forska Utan Djurförsök stödja användning av celler, vävnader eller organ från djur som avlivats i annat syfte, t.ex. slaktavfall. I dessa fall måste den sökande noggrant motivera denna användning samt ange för vilket syfte djuren hade avlivats.

2) Forska Utan Djurförsök ger inte anslag till projekt där befruktade ägg eller embryon från däggdjur används. Däremot kan projekt stödjas om befruktade fågelägg används och försöket avbryts senast efter halva tiden mellan värpning och beräknad, normal kläckning. Befruktade ägg från amfibier och fisk kan användas om äggen är naturligt lagda och försöket avslutas när minst ¼ av tiden återstår till beräknad, normal kläckning.

3) Forska Utan Djurförsök anser att användning av serum innebär både djurskyddsproblem och vetenskapliga problem. De sätt som idag används för insamling av serum från kalvfoster kan ge upphov till svårt lidande, särskilt då nästan

fullgångna kalvfoster töms på blod genom hjärtpunktion, utan bedövning. Användningen av serum utgör ett vetenskapligt problem eftersom innehållet i serumet kan variera samt att det i viss mån kan innehålla okända komponenter. Förutom dessa problem kan serumet vara infekterat av virus, mykoplasma eller prioner. Läs mer här: www.forskautandjurforsok.se/forskarrummet/hitta-alternativ/serum.php

4) Produktion av antikroppar, särskilt propagering av monoklonala antikroppar, med in vivo-metoder innebär djurskyddsproblem. Om antikroppar används i ett projekt som får stöd av Forska Utan Djurförsök bör antikroppar som produceras in vitro användas när det är möjligt. Läs mer: www.forskautandjurforsok.se/forskarrummet/hitta-alternativ/antikroppar.php

Policyn antogs av Forska Utan Djurförsöks styrelse 1997-05-05, med ändringar senast 2013-05-03.

Bakgrund till Forska Utan Djurförsöks policy för forskningsstöd

Forska Utan Djurförsök har enligt sina stadgar till ändamål att ”främja sådan för folkhälsan eller djurhälsan bedriven vetenskaplig forskning, där djurförsök inte kommer till användning. Väsentligt är att Stiftelsen med sin verksamhet befordrar utvecklandet av sådana rön och metoder, att användningen av försöksdjur i synnerhet för plågsamma försök nedbringas med sikte på total avveckling”.

Hur definieras djurförsök?

Den svenska lagstiftningen skiljer sig från EU:s genom att den svenska definitionen av djurförsök innebär att även avlivning av djur för användande av celler, vävnader och organ, liksom beteendestudier och utfodringsstudier av djur, räknas som djurförsök.

EU:s direktiv om djurförsök, liksom Europarådskonventionen om djurförsök omfattar däremot i sin definition endast försök på levande djur som genom försöket tillfogas smärta, lidande, ångest eller bestående skada. Detta innebär att beteendestudier, utfodringsstudier och avlivning av djur för att använda celler, vävnad och organ från dem inte definieras som djurförsök.

Forska Utan Djurförsök tillämpar den svenska definitionen och anser att avlivning av djur för att använda celler eller organ är att betrakta som djurförsök.

Hur definieras alternativa metoder?

Alternativa metoder definieras ofta enligt de tre R:ens princip. De tre R:en står för de engelska orden Replace (ersätta), Reduce (minska) och Refine (lindra) och principen innebär att försök på levande djur så långt som möjligt ska ersättas (Replace). När djurförsök inte kan ersättas med andra tekniker ska man utföra försöket så skonsamt som möjligt (Refine), t.ex. genom användning av smärtlindring och sövning, bättre tekniker och även genom bättre djurhållning och miljöberikning. Antalet djur ska minskas (Reduce) genom bättre försöksplanering, friskare/mer ändamålsenliga försöksdjur, bättre bearbetning av data mm. För många har begreppet ”alternativa metoder” blivit liktydigt med de 3R:en.

Forska Utan Djurförsök välkomnar de tre R:en som ett steg mot humanare forskning, men anser att det kan vara vilseledande att betrakta de 3 R:en som synonymt med begreppet ”alternativ till djurförsök”. Det gäller främst ”Refinement” som inte alls syftar till att ersätta eller begränsa användningen av djur.

Med ”alternativ till djurförsök” avser Forska Utan Djurförsök därför enbart metoder som ersätter försök på levande djur.